

Brystkræft-relateret lymfødem

Bolette Skjødt Rafn

Fysioterapeut, Ph.D.

Forsker ved Afdeling for Kræftbehandling, Rigshospitalet

CASTLE

Cancer Survivorship and Treatment Late
Effects - a Danish Cancer Society National
Research Center and member of DCCC

Overblik

- Systematisk opsporing af lymfødeme
- 2021 DBCG retningslinje for systematisk opsporing for lymfødeme
- **Forskningsprojektet PROTECT**
  - Præliminære resultater

Systematisk opsporing af lymfødem

Systematisk opsporing

Original Article

A Prospective Surveillance Model for Rehabilitation for Women With Breast Cancer

Nicole L. Stout, MPT, CLT-LANA¹; Jill M. Binkley, PT, MCISc, FAAOMPT, CLT²; Kathryn H. Schmitz, PhD, MPH, FACSM³; Kimberly Andrews⁴; Sandra C. Hayes, PhD⁵; Kristin L. Campbell, PT, MSc, PhD⁶; Margaret L. McNeely, PT, PhD⁷; Peter W. Soballe, MD⁸; Ann M. Berger, PhD, RN, AOCNS, FAAN⁹; Andrea L. Cheville, MD¹⁰; Carol Fabian, MD¹¹; Lynn H. Gerber, MD¹²; Susan R. Harris, PT, PhD⁶; Karin Johansson, RPT, Dr Med Sci¹³; Andrea L. Pusic, MD, MHS, FRCS; Robert G. Prosnitz, MD, MPH³; and Robert A. Smith, PhD⁴

A Prospective Surveillance Model for Physical Rehabilitation for Women with Breast Cancer

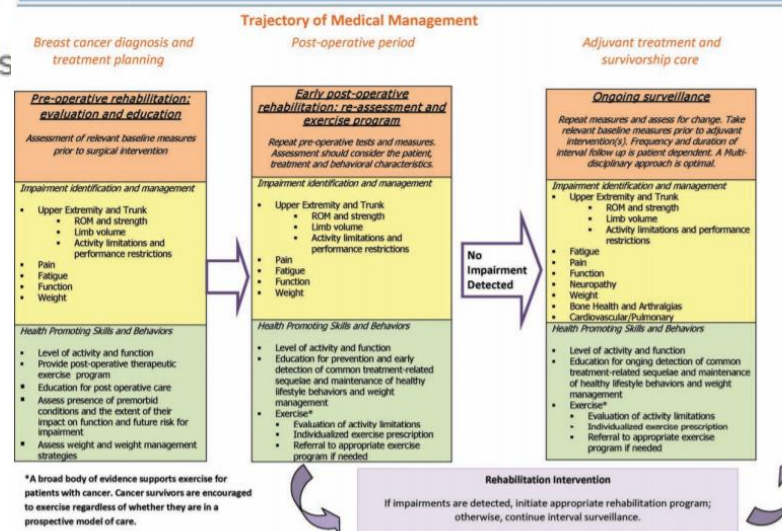

Figure 1. A prospective surveillance model for physical rehabilitation for women with breast cancer.

Systematisk opsporingsmodel

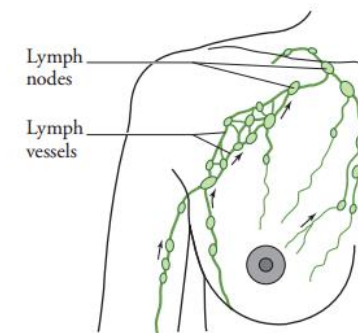
Formål:

1. Øge opmærksomheden på de fysiske og funktionelle begrænsninger efter behandling for brystkræft
2. Muliggøre tidlig opsporing og behandling for at forebygge udviklingen af kroniske senfølger
  - ≠ standardiserede programmer (start, frekvens, varighed)
  - ≠ samme tilbud til alle
  - = målinger inden operationen, undervejs i behandlingen, og efter behandlingen
  - = målrettet behandling *efter behov*

Lymfødem

- **Progredierende** tilstand som skyldes beskadiget lymfesystem
- **Udvikler sig typisk i to fase**; en tidlig reversible fase uden fibrose (subklinisk), og en senere fase med irreversibel fibrose (kronisk)
- 20-30% udvikler lymfødem efter aksilrømning
- 5-6% udvikler lymfødem efter skildvagt operation

Centrale spørgsmål

Kan systematiske opsporingsprogrammer og tidlig behandling reducere risikoen for at udvikle kronisk lymfødem?

- Hvordan skal et opsporingsprogram **struktureres** (første måling, frekvens af målinger, længde på opfølgning)?
- **Hvem** bør tilbydes sådanne programmer?
- Hvilke **måleredskaber** skal anvendes?
- Hvilken **behandling** skal tilbydes?

Gennemgang af forskningen

Prospective Surveillance for Breast Cancer-Related Arm Lymphedema: A Systematic Review and Meta-Analysis

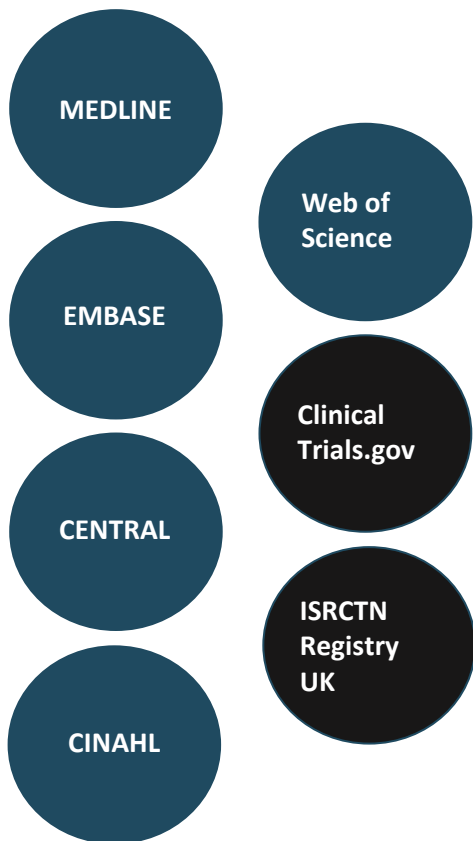
Prospective Surveillance for Breast Cancer-Related Arm Lymphedema: A Systematic Review and Meta-Analysis

[Bolette S. Rafn](#), PT, PhD¹ ; [Jan Christensen](#), PT, PhD²; [Anders Larsen](#), MSc³; and [Kira Bloomquist](#), PT, PhD³

Forskningslitteratur

Udvælgelseskriterier:

- ◆ Design: alle
- ◆ ≥ 3 undersøgelser
- ◆ Behandling
- ◆ Forekomst/grad

23 studier

- 4 Lodtrækningsforsøg
- 9 Prospektive kohorter
- 9 Retrospektive kohorter
- 1 Case-control studie

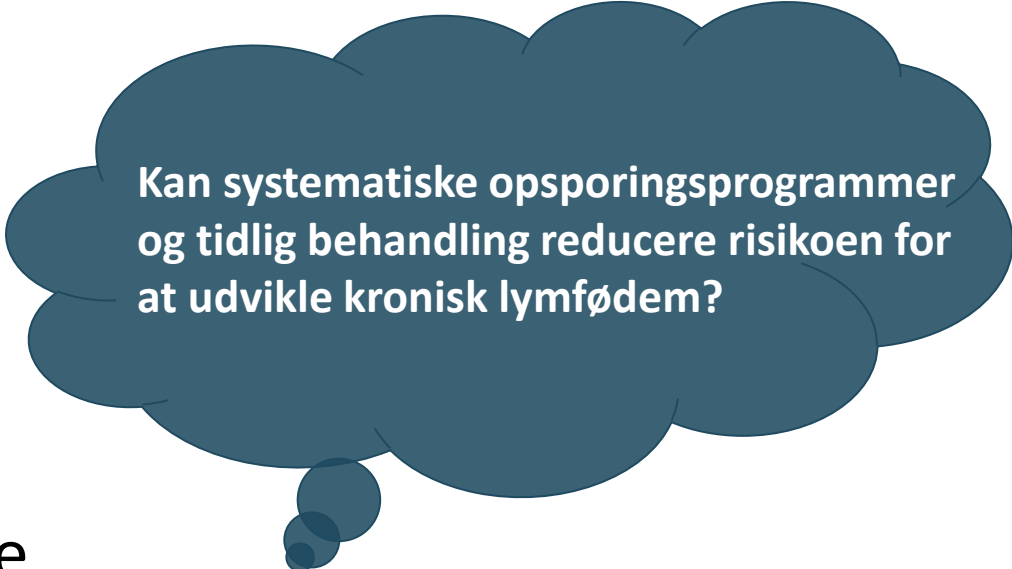
Hovedresultater

Lodtrækningsforsøg:

- ↓ Risiko for kronisk lymfødem (n=2 RCTs, n=106 deltagere, RR 0.31; $I^2=0\%$)

Kohorter:

- 6% af deltagerne med ALND udviklede kronisk lymfødem (n=12 kohorter, n=1,527 deltagere; $I^2=79\%$)

Kan systematiske opsporingsprogrammer og tidlig behandling reducere risikoen for at udvikle kronisk lymfødem?

Hvordan skal et opsporingsprogram **struktureres** (første måling, frekvens af målinger, længde på opfølgning)?

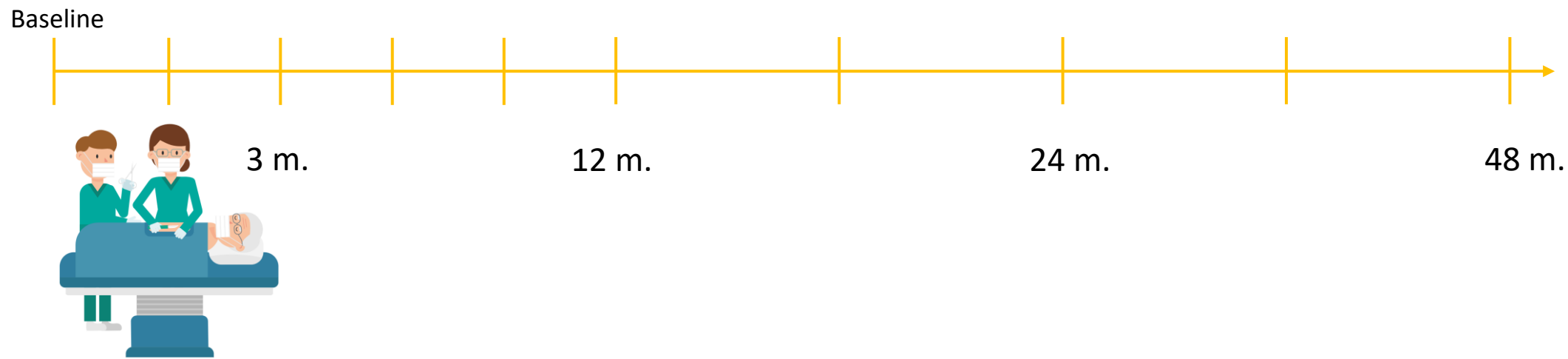
Opsporingsprogrammernes struktur

Baseline

- Inden operationen (90%)

Første måling efter operationen

- Efter 1 måned
- Indenfor 3 måneder

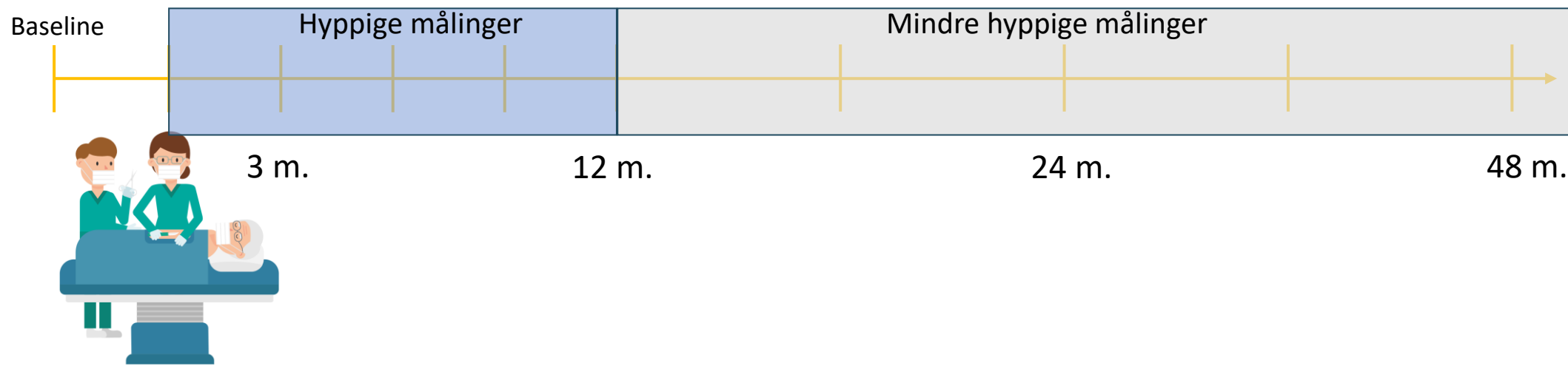
Opsporingsprogrammernes struktur

Baseline

- Inden operationen (90%)

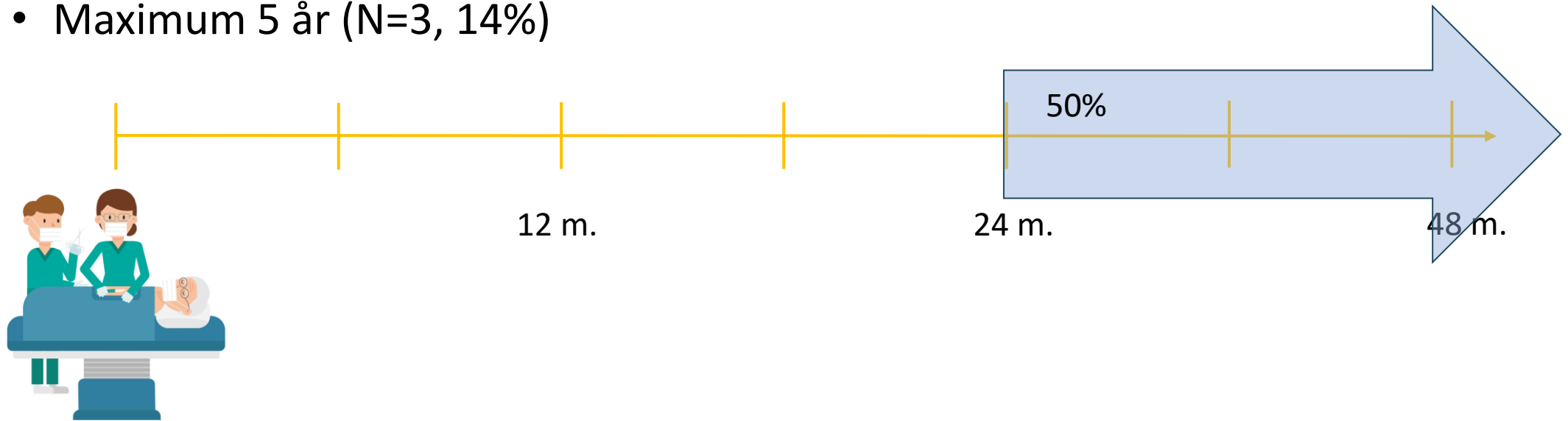
Første måling efter operationen

- Efter 1 måned
- Indenfor 3 måneder

Varighed af opsporingsprogrammer

- Minimum 12 måneder (N=6, 28%)
- Maximum 5 år (N=3, 14%)

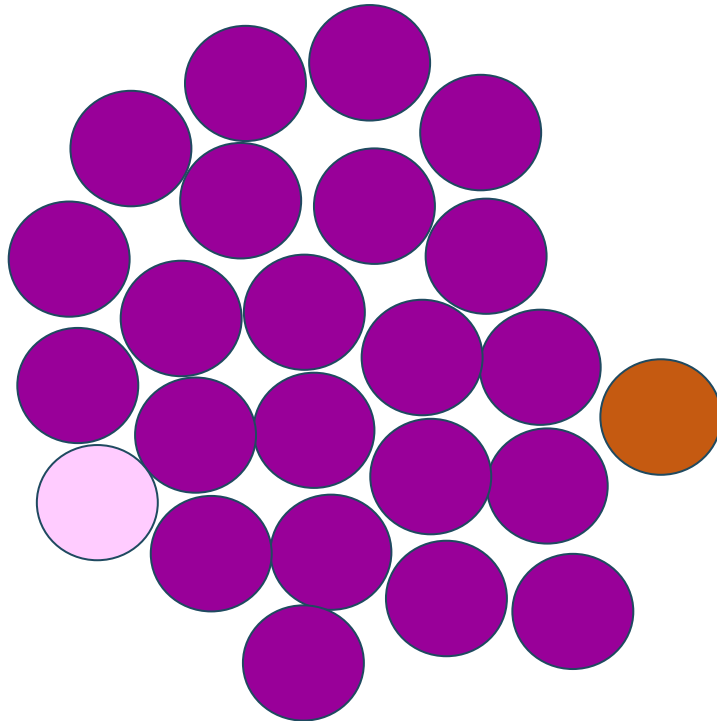

Hvem bør tilbydes systematisk opsporing ?

Patienter

23 studier

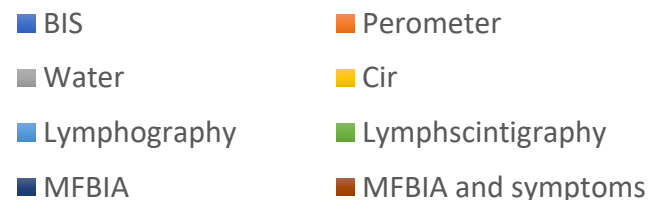
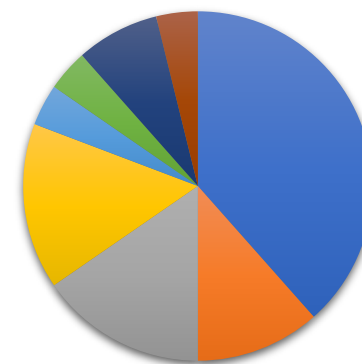
- 21 undersøgte arm lymfødem blandt kvinder med brystkræft
- 1 undersøgte bryst lymfødem blandt kvinder med brystkræft
- 1 undersøgte ben lymfødem blandt kvinder med gynækologisk kræft

Hvilke måleredskaber skal anvendes?

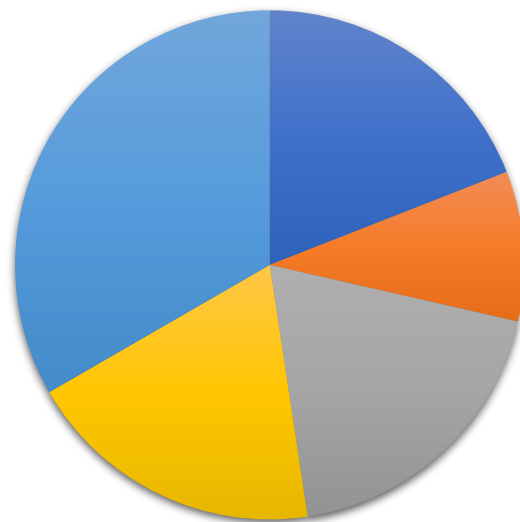
Måleredskaber og kriterier for opsporing af subklinisk lymfødem

- **8** forskellige måleredskaber
- **23** forskellige **diagnostiske kriterier**

Måleredskaber og kriterier for opsporing af kronisk lymfødem

- 5 forskellige måleredskaber
- 14 forskellige diagnostiske kriterier

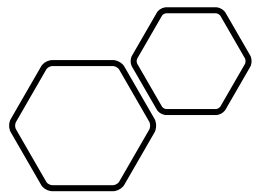

■ BIS ■ Perometer ■ Water ■ Cir ■ Clinician confirmed

Hvilken **behandling** skal tilbydes?

Behandling for arm lymfødem

- Kompression N=17, 81%
- Mikrokirurgi N=1, 5%
- Ikke oplyst N=3, 14%

Detaljer omkring kompressionsbehandling

Kun et fåtal af studierne specificerede

- Hvorvidt ærmet var standard eller skræddersyet N=4, 25%
- Graden af kompression N=3, 19%
- Varigheden af brug af kompression N=6, 37%
- Adherence til brug af kompression N=0

Konklusion af gennemgang af litteratur

Systematiske
opsporingsprogrammer reducerer
risikoen for kronisk lymfødem **Svag evidens**

Ganske få patienter udvikler
kronisk lymfødem efter
aksilrømning efter deltagelse i
systematiske
opsporingsprogrammer **Moderat evidens**

**Behov for mere forskning for at bestemme effekten
af systematiske opsporingsprogrammer**

Postoperativ genoptræning og forebyggelse af senfølger i overkroppen

Danish Breast Cancer Group (DBCG)

National Klinisk Retningslinje

December 2021

Postoperativ genoptræning og forebyggelse af senfølger i overkroppen

Arbejdsgruppen

- **Bolette Skjødt Rafn fysioterapeut, Ph.d. Postdoc.** Kræftens Bekæmpelses Nationale Forskningscenter. Cancer Survivorship and Treatment Late Effects (CASTLE), Afdeling for Kræftbehandling, **Rigshospitalet**.
- **Gunn Ammitzbøll, fysioterapeut, Ph.d. Postdoc.** Dansk Forskningscenter for Lighed i Kræft (COMPAS), Klinisk Onkologisk Afdeling og Palliative Enheder, **Sjællands Universitetshospital Næstved**, og Overlevelse og Ulighed i Kræft, **Kræftens Bekæmpelse Center** for Kræftforskning
- **Annette Zøylner, klinisk sygeplejespecialist, Ph.d.**, Plastik- og Brystkirurgi, **Aarhus Universitetshospital**
- **Katrine Rye Hauerslev, Afdelingslæge, Ph.d.**, Brystklinikken, Plastik- og Brystkirurgi, **Aarhus Universitetshospital**
- **Marco Mele**, brystkirurg; DBKS Formand, **Overlæge**, Brystkirurgisk afdeling, **Herlev Hospital**
- **Stina Bie Kjær, udviklingsfysioterapeut, MSc**, Rehabiliteringsafdelingen, **Odense Universitetshospital**
- **Anne Hornbæk Thomsen, fysioterapeut**, Fysio- og Ergoterapien, Regionshospitalet Randers
- **Anne Kristine Larsen, speciallæge** i plastik- og rekonstruktionskirurgi, **afdelingslæge** på Brystkirurgisk og Plastikkirurgisk afdeling, **Sjællands Universitetshospital Roskilde**

Systematisk opsporing af senfølger i overkroppen - Anbefaling #6 og #7

- Der kan ikke gives generel anbefaling for systematisk opsporing af **lymfødem** (C).
- Der kan ikke gives generel anbefaling for systematisk opsporing af **senfølger i overkroppen** (D).

Prospective Surveillance for Breast Cancer-Related Lymphedema: A Randomized Controlled Trial

PROTECT

PROTECT

Design: Multi-center RCT

Deltagere: 250 kvinder med brystkræft som er repræsentative ift. baggrundsbefolkningen på udvalgt demografi

Intervention: Selv-administreret systematisk opsporing og tidlig behandling med kompression

Kontrol: Vanlig behandling

Outcomes: Lymfødem

Tidslinje: Diagnose indtil 24 måneder efter operation

Selv-målinger for lymfødem

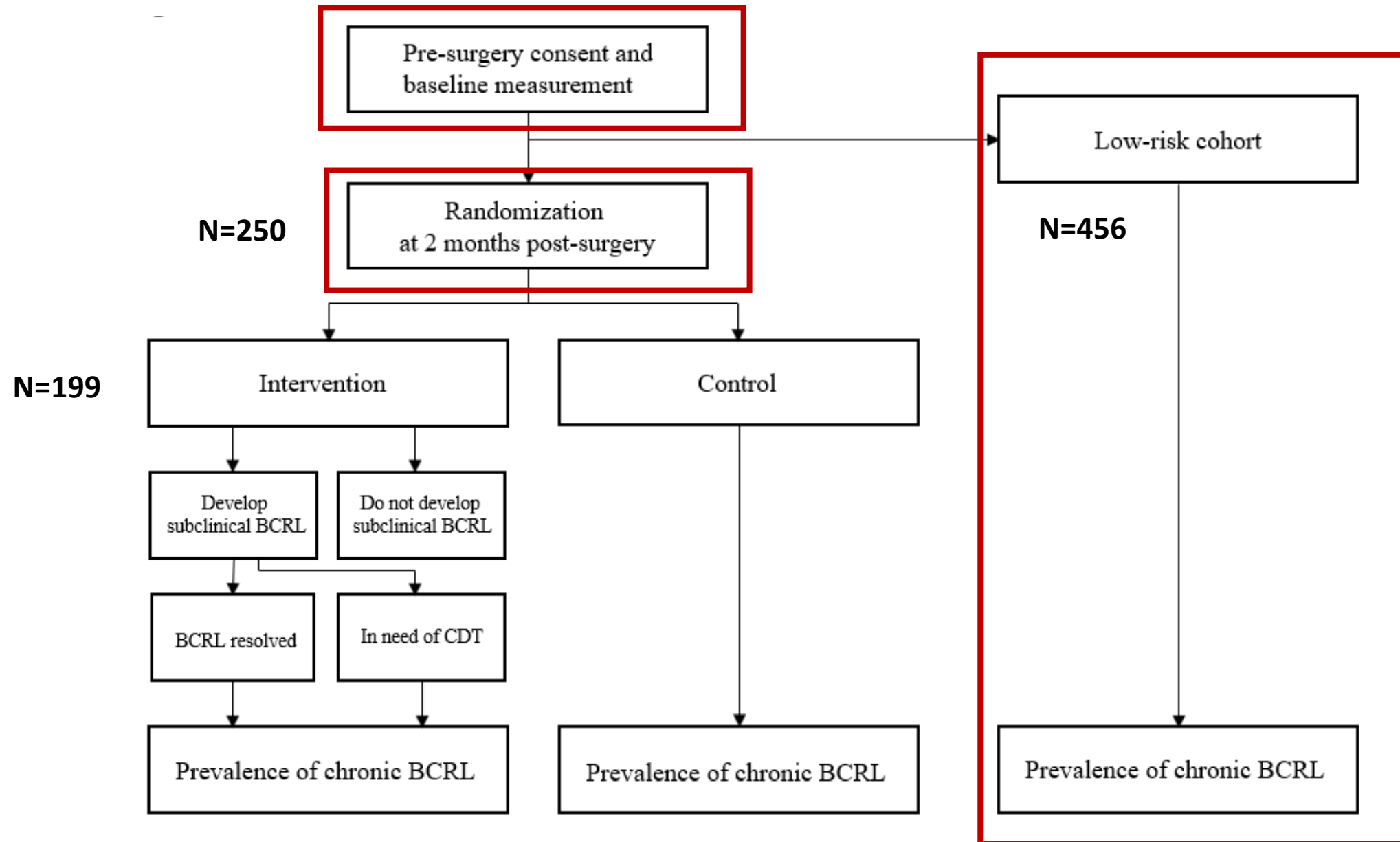

Rafn BS et al, *PTJ*, 2019

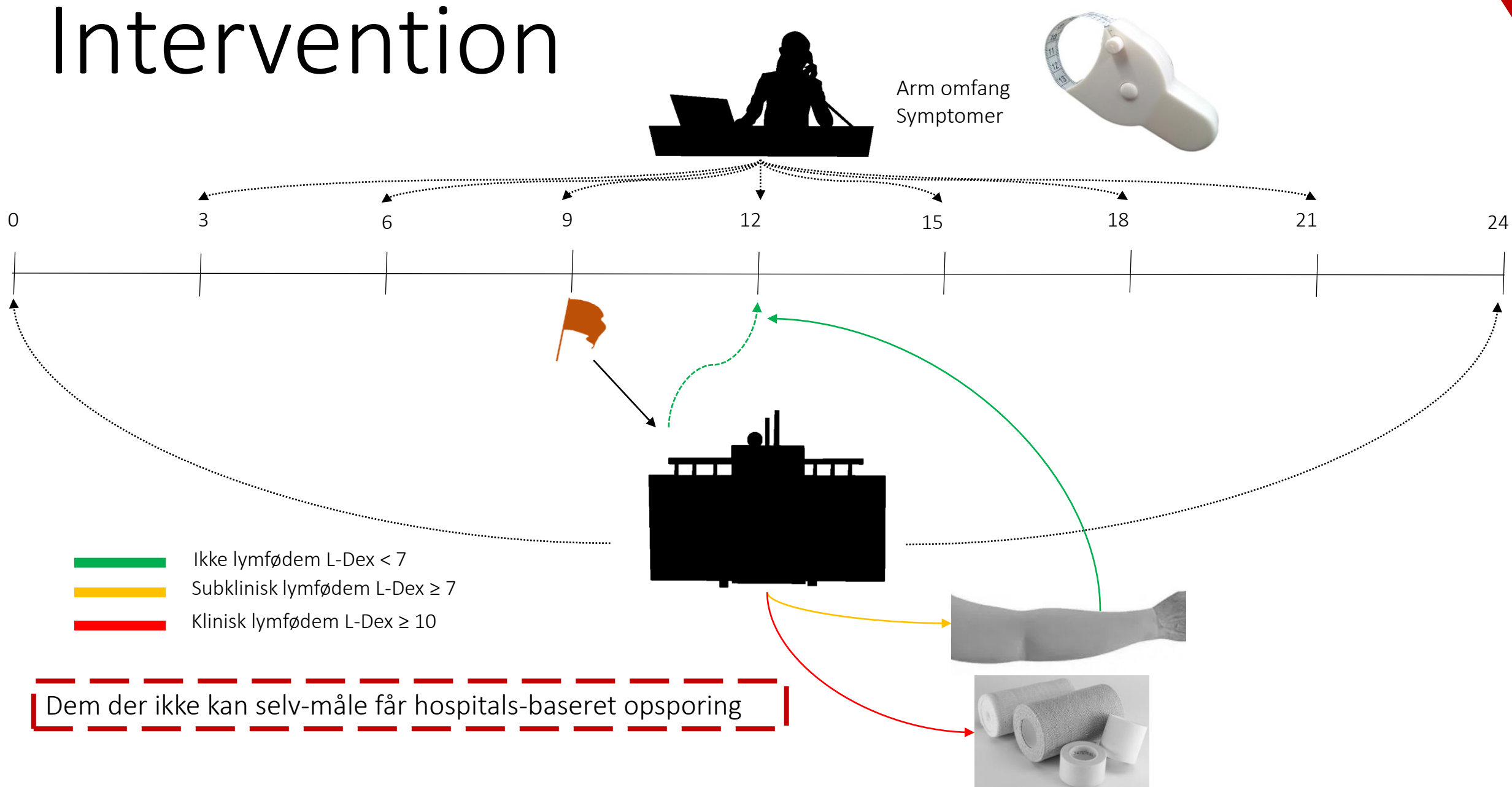
Rafn BS et al, *PTJ*, 2020

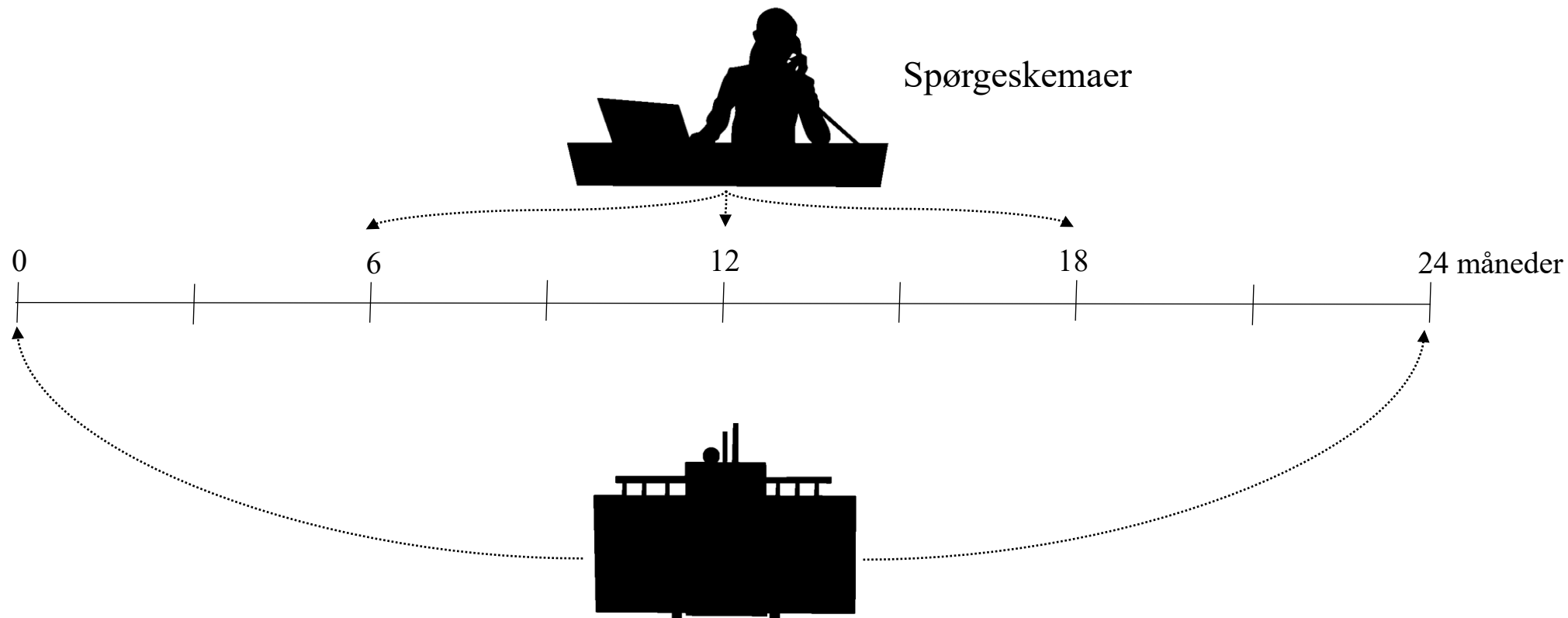
Intervention

Kontrol gruppe og lavrisiko kohorte

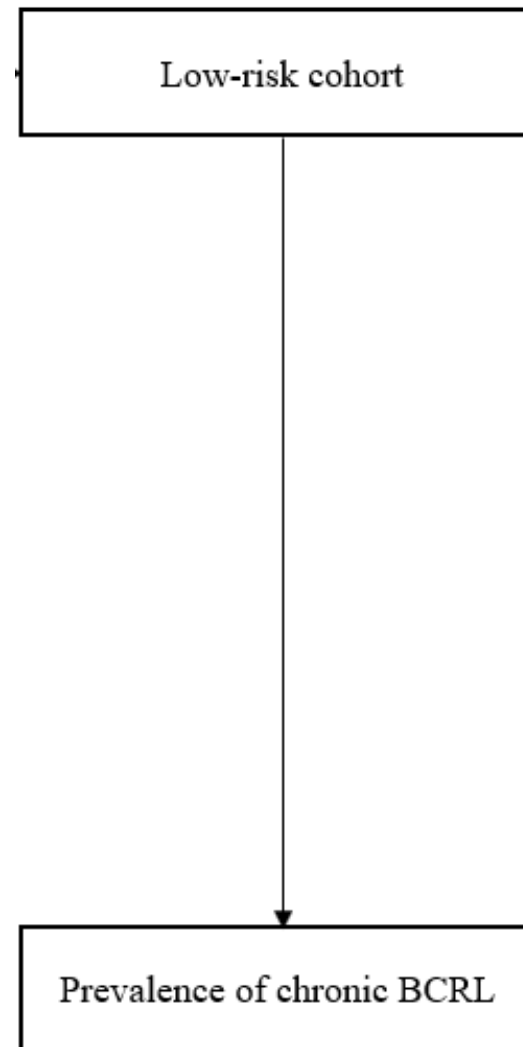

Vanlig behandling: Henvisning til hospitalsbaseret lymfødembehandling fra onkologen, hvis lymfødeme opspores af egen læge, patienten eller anden behandler.

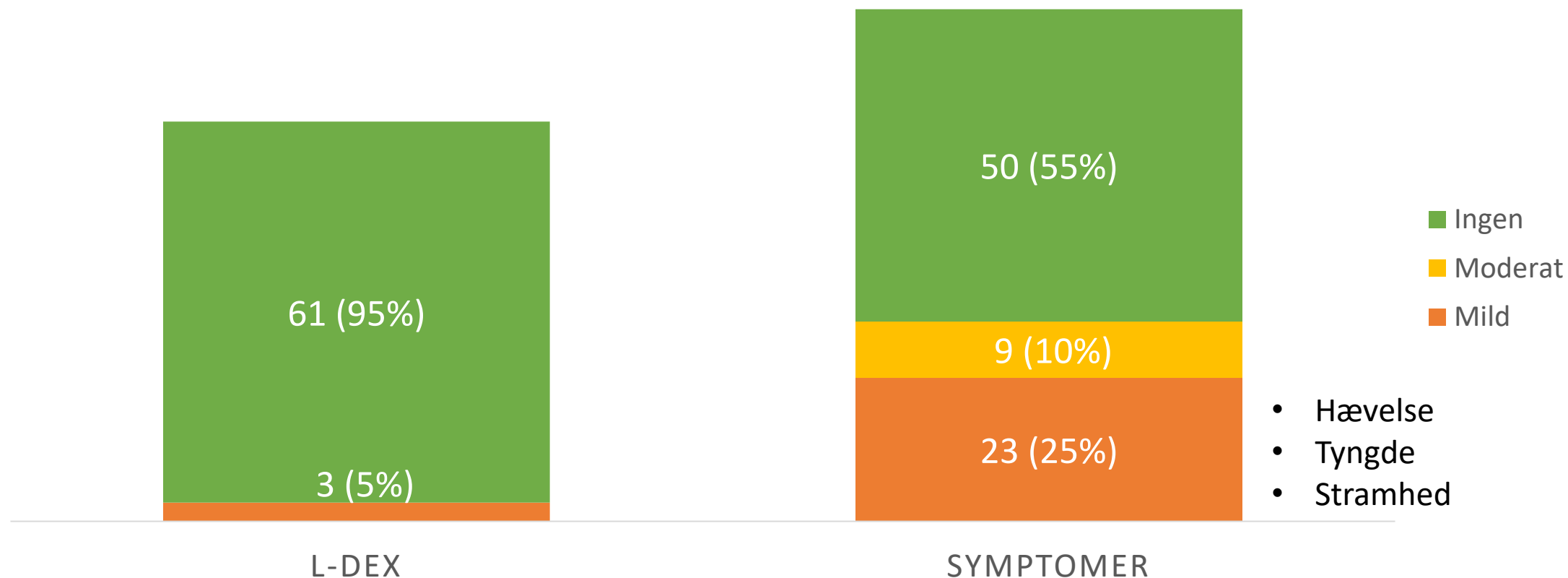
Præliminære resultater fra kohorten

- N=456 er inkluderet i kohorten
- N=64 har gennemført afslutningsbesøg
- N=91 har besvaret afslutningsspørgeskemaet

Lymfødeme blandt deltagere i kohorten - præliminære data

N=3 har fået konstateret lymfødeme i løbet af projektperioden og modtaget behandling. Ingen af dem har lymfødeme ved afslutningsbesøget.

Tak for indsatsen!

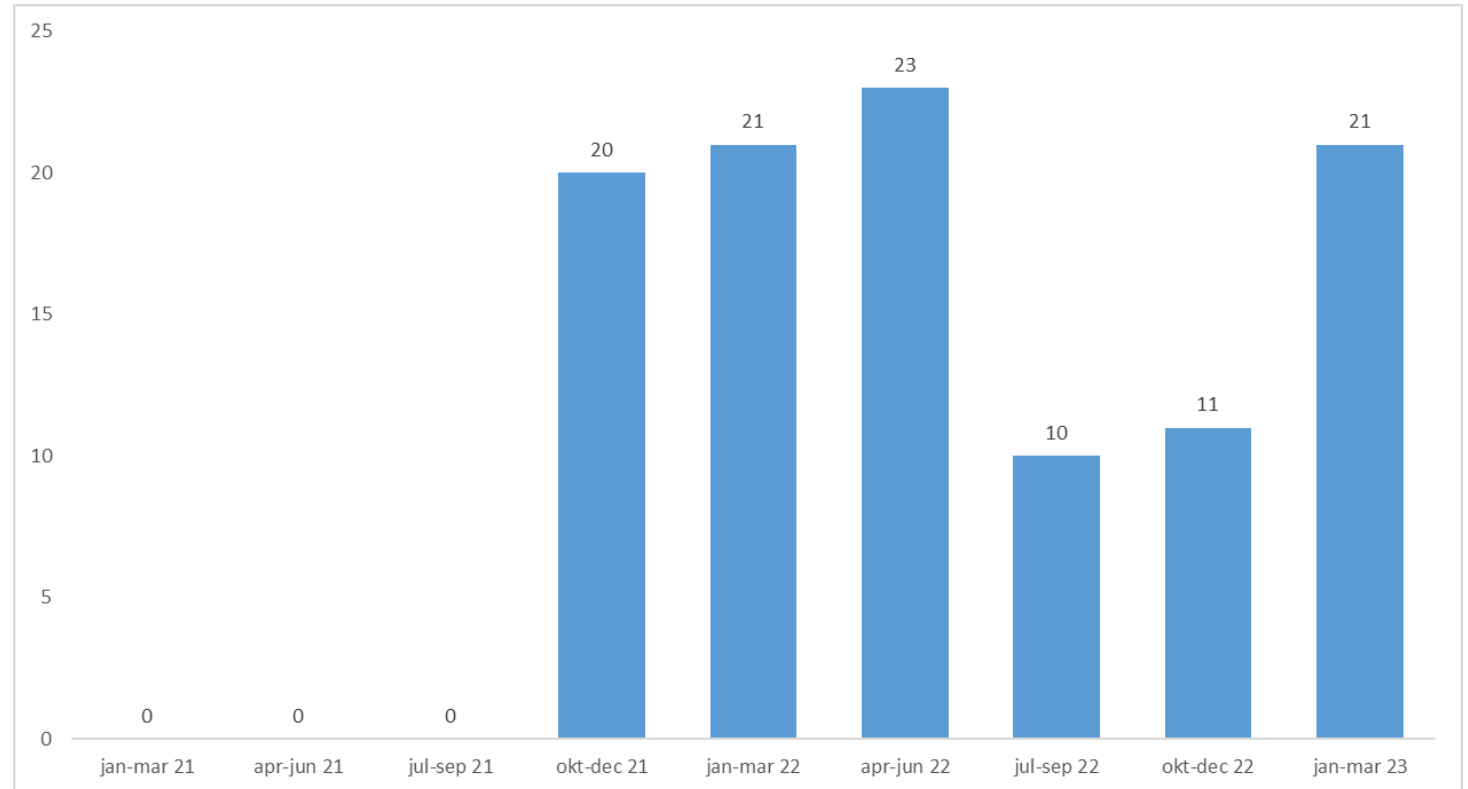

Rekrutteringsstatus fra AUH

N=110

RCT=26

Kohorte=67

LETTER TO THE EDITOR

Prospective surveillance for breast cancer-related lymphedema (PROTECT)

Bolette Skjødt Rafn^a , Sandra Jensen^a, Eik Dybboe Bjerre^b, Merete Celano Wittenkamp^c , Kathrine Benjaminsen^d, Louise Pia Christensen^e, Henrik Flyger^f , Peer Christiansen^{g,h} and Christoffer Johansen^a

^aDanish Cancer Society National Cancer Survivorship and Late Effects Research Center (CASTLE), Department of Oncology, Copenhagen University Hospital Rigshospitalet, Copenhagen, Denmark; ^bIndependent Consultant, Copenhagen, Denmark; ^cDepartment of Physiotherapy and Occupational Therapy, Herlev and Gentofte Hospital, Copenhagen University Hospital, Herlev, Denmark; ^dDepartment of Oncology, Odense University Hospital, Odense, Denmark; ^eDepartment of Occupational and Physical Therapy, Zealand University Hospital, Roskilde, Denmark; ^fDepartment of Breast Surgery, Herlev and Gentofte Hospital, Copenhagen University Hospital, Herlev, Denmark; ^gDanish Breast Cancer Group Center and Clinic for Late Effects (DCCL), Aarhus University Hospital, Aarhus, Denmark; ^hDepartment of Plastic and Breast Surgery, Aarhus University Hospital, Aarhus, Denmark

ARTICLE HISTORY Received 14 October 2022; accepted 26 March 2023

Betydningen af PROTECT

- Det første store lodtrækningsstudie, som vil **etablere evidensen** for systematisk opsporing og tidlig behandling.
- Rekruttering af **repræsentativt gruppe**, som vil maximere generaliserbarheden og undgå skæv rekruttering.
- Brug af **selv-måling** i tillæg til objektive målinger af væske. Dette reducerer omkostningerne ved programmet og faciliterer implementering i klinikken.

Samarbejdspartnere

- **Christoffer Johansen**, Professor, CASTLE
- **Peer Christiansen**, Professor, *Aarhus University Hospital*
- **Birgitte Bille Brahe**, Head PT, Department of Occupational and Physical Therapy, *Aarhus University Hospital*
- **Henrik Flyger**, Head Physician, Breast Surgical Department, *Rigshospitalet* and *Herlev Hospital*
- **Birgitte Andersen**, Head Nurse, Breast Surgical Department, *Rigshospitalet* and *Herlev Hospital*
- **Lisbeth Wiben Gundersen**, Head PT, Department of Occupational and Physical Therapy, *Rigshospitalet*
- **Hanne Skall**, Head PT, Department of Occupational and Physical Therapy, *Herlev Hospital*
- **Bente Rasmussen**, Head Nurse, Breast Surgical Department, *Roskilde University Hospital*
- **Lotte Stächer Christensen**, Head PT, Department of Occupational and Physical Therapy, *Roskilde University Hospital*
- **Merete Bech Poulsen**, Head Nurse, Breast Surgical Department, *Odense University Hospital*
- **Lisbeth Rosenbek Minet**, Head of Research, Research Unit of Rehabilitation, *Odense University Hospital*

Tak for opmærksomheden!

Kontakt:

Bolette.skjoedt.rafn@regionh.dk

TrygFonden

 Bolette Skjødt Rafn

 CASTLE - Research

 @CASTLE_research

 @BoletteRafn

CASTLE

Cancer Survivorship and Treatment Late
Effects - a Danish Cancer Society National
Research Center and member of DCCC